

En ovanlig tid- Asylrättscentrum 2020

Innehåll

En ovanlig tid- Asylrättscentrum 2020	1
Inledning.....	1
Allmänt.....	1
Covid-19 och Asylrättscentrum	2
Slutsatser från verksamheten.....	3
Resultat: Asylsökandes rättigheter är tillvaratagna	3
Resultat: Lag och rättstillämpning inom asylrättsområdet är rättssäker och konventionsenlig.....	5
Resultat: Organisationen är ett asylrättscentrum.....	5
Asylrättscentrums strategi 2019–2021	7
Inkludering	7
Samarbete.....	8
Juridisk påverkan	8
Ekonomisk sammanställning	9

Inledning

Allmänt

Coronapandemin lamslående av världen 2020 var inget Asylrättscentrum planerat för. Som de allra flesta andra fick vi lägga om våra planer, anpassa oss och fokusera på det allra mest centrala. Den planerade utvecklingen av organisationen sköts till stor del på framtiden och vi fokuserade på vårt kärnuppdrag.

Utöver hur covid-19 påverkat Asylrättscentrum återges i det här dokumentet slutsatser från vår verksamhet 2020 med utgångspunkt i hur väl vi har nått våra mål i verksamhetsplanen. Vi har också kopplat vad vi åstadkommit under året till fokusområdena i vår strategi.

Vid årets slut kan vi konstatera att vi trots allt lyckades med en hel del. Under hela året erbjöd vi stöd till asylsökande och deras nätverk och vi stärkte oss som ett asylrättscentrum.

Oaktat svårigheterna under 2020 kan vi konstatera att vi nu står väl rustade för utmaningarna framför oss.

Covid-19 och Asylrättscentrum

Covid-19 förändrade allt när pandemin slog till i början av 2020. Vår målgrupp ställdes inför helt nya utmaningar och vi med dem. Inställda resor försvårade familjeåterföreningar, personer med arbetstillstånd blev av med sina arbeten, nya typer av verkställighetshinder uppstod och medförde behov av ekonomiskt bistånd. Det uppstod också komplicerade situationer för personer i förvar och unga oroades av sina möjligheter att slutföra gymnasiet och hitta arbete under rådande omständigheter. Samtidigt ställdes utredningar och förhandlingar hos Migrationsverket och domstolarna in och sköts upp. Många vände sig till oss med frågor och vi har försökt finna svar så långt möjligt.

Förutsättningarna för arbetet på kansliet förändrades också i ett slag och Asylrättscentrums ledning presenterade i början av mars en initial analys kring påverkan för organisationen. Asylrättscentrum prioriterar medarbetares, klienters och samarbetspartners hälsa primärt. Sedan dess och under resten av året har arbete hemifrån varit utgångspunkten för alla medarbetare på Asylrättscentrum. Någon eller några medarbetare har dock varit på kontoret på Taptogatan 6 så gott som varje dag för att ta emot post och fax. Omställningen till hemarbete har inneburit nya rutiner bland annat med att ”checka in” varje morgon, ha digitalt fredagsfika och försöka planera in återkommande videosamtal för att stämma av hur det fungerar. En absolut majoritet av alla möten på Asylrättscentrum, både interna och externa, hålls idag digitalt. Det återkommande undantaget är klientmöten. Sedan mars hålls också styrelsemöten på video liksom föreningens årsmöte. Asylrättscentrum har även arrangerat föreläsningar och större möten digitalt.

En ytterligare konsekvens av covid-19 för Asylrättscentrum är dess ekonomiska påverkan. Inställda asylutredningar och det faktum att färre asylsökande lyckas ta sig till Sverige på grund av reserestriktioner gör att arvoden för uppdrag som offentligt biträde minskade under året. Intäkter från kollekt blev betydligt lägre än tidigare år och än vad som budgeterats. Det kommer signaler om att stiftelser och fonder har mindre medel att förmedla vilket påverkar Asylrättscentrums chanser att få projektmedel. Det finns också en risk att anslutningen av nya medlemmar och huvudmän påverkas negativt av situationen. För att hantera de ekonomiska konsekvenserna har Asylrättscentrum minskat kostnaderna genom att begränsa uppdragen för de två juristkonsulter som arbetar för organisationen och införa korttidsarbete för juristerna. Vi har även ökat intäkterna i form av bidrag från Socialstyrelsen för insatser med koppling till covid-19.

Trots den stora omställningen har vi arbetat på under 2020, gett juridiskt stöd till asylsökande, genomfört och sökt nya projekt, fört dialog med potentiella nya

samarbetspartners och analyserat det juridiska läget. Vi har även lyckats hålla utbildningar, seminarier och möten, de flesta digitalt.

Slutsatser från verksamheten

Resultat: Asylsökandes rättigheter är tillvaratagna

Direkt stöd till asylsökande

Trots svårigheterna som covid-19 medfört har Asylrättscentrum erbjudit rådgivning per telefon och mail till ett stort antal asylsökande och deras nätverk. Under året besvarades över 1000 samtal varav ungefär 160 av dem kom från barn eller de som stöttar barn. Vi har även besvarat 8 147 mail genom vår mailrådgivning varav 899 av dem skickats av barn eller kontaktpersoner runt barnet. Barnmottagningen har även tagit emot besök under våren enligt plan. Omfattningen av stödet har inte skilt sig avsevärt från föregående år. Under perioden har Asylrättscentrum även handlagt och agerat i nya ärenden. Asylrättscentrum fick under året in 592 nya ärenden. Belastningen på Asylrättscentrums rådgivning och ärendehantering är hög. Väntetiderna för mailfrågor är någon dag upp till en vecka. Väntetiderna för de som skickar in sitt ärende till oss var i början av året omkring en vecka för ett första besked, men ligger nu på ungefär en månad. Förlängningen av väntetider är en kombination av att trycket är fortsatt högt och att vi har blivit tvungna att prioritera andra insatser vid korttidsarbetet. Framöver förväntar vi oss ett fortsatt högt tryck. Vi har dock bemanning för brådskande ärenden med en jurist som ansvarar för inkommande ärenden varje vecka.

I och med en satsning på förordnanden under senare delen av 2019 och början av 2020 arbetade Asylrättscentrums jurister aktivt i förordnanden under de första månaderna av året. Dock stannade fysiska möten, utredningar och förhandlingar av betydligt i och med pandemin.

Asylrättscentrum har gett omfattande stöd genom bland annat rådgivning digitalt och på telefon för unga personer och fick även ta del av statliga medel för den verksamheten genom Stockholms Stadsmission. Asylrättscentrum ger också direkt stöd i form av informationsmaterial. I december publicerade vi en uppskattad handbok som riktar sig till den som har fått uppehållstillstånd för gymnasiestudier och ska söka permanent uppehållstillstånd. Handboken går igenom och förklarar de krav som ställs samt informerar om hur en ansöker om permanent uppehållstillstånd.

Stöd till asylsökandes nätverk

Stödet till nätverket kring asylsökande har också varit en betydande del av verksamheten under 2020. Utöver samarbetsavtalen med alla stift inom Svenska kyrkan utom Visby¹ har Asylrättscentrum även samarbete med Nordic Choice och har under perioden slutit avtal med Sociala Missionen om juridisk handledning. Det har varit betydande aktivitet i de flesta avtalen under perioden med betoning på distansstödet. Däremot har antalet utbildningar minskat drastiskt och de flesta som genomförts har varit digitala. Ett exempel på en ny utbildning som genomförts är den uppskattade utbildningen om kvinnor i asylprocessen. Det är positivt att Asylrättscentrums avtalspartners så gott som uteslutande prioriterat fortsatt samarbete under 2021. Covid-19 har haft stor effekt på besöksnäringen men ändå prioriterar Nordic Choice att fortsätta ha ett samarbete med Asylrättscentrum.

Utöver utbildningar inom avtalen har Asylrättscentrum bland annat utbildat jurister i Barnkonventionen och om familjeåterförening samt genomfört utbildningar för Rädda Barnen. Inför att Migrationskommittén lämnade sitt förslag till ny migrationslagstiftning genomförde Asylrättscentrum en utbildning för journalister. En välbesökt utbildning på samma tema arrangerades också för civilsamhället.

Asylrättscentrum har också gett direkt stöd till ombud och offentliga biträden i ett stort antal ärenden, och även samordnat en arbetsgrupp för strategisk processföring bestående av jurister från både advokatbyråer och civilsamhällesorganisationer.

Asylrättscentrum har drivit ett antal projekt med extern finansiering under året. Projektet "Ett nytt Europa- asylrättens utveckling" erhöll finansiering från PostkodStiftelsen, startade 2019 och avslutades 2020. Under året bedrev Asylrättscentrum även ett projekt med delfinansiering av UNHCR. Syftet med projektet är att stötta och stärka offentliga biträden i deras arbete med personer i asylprocessen. Asylrättscentrum medverkar också i projektet Innovate to Work som drivs av organisationen Right to Play med finansiering från Vinnova. Projektet stöttar unga asylsökande. Asylrättscentrum deltar i ytterligare ett Vinnova-finansierat projekt "Legal Clinic" tillsammans med Uppsala Universitet, Civil Rights Defenders och Raoul Wallenberg institutet. Under 2020 har Asylrättscentrum medverkat i ett projekt som drivs av Defense for Children- ECPAT Netherlands och finansieras av det nederländska postkodlotteriet.

Asylrättscentrums bedömning är att omständigheter kring covid-19 till stor del har inverkat negativt i fråga om asylsökandes rättigheter. Som nämnts ovan har nya frågeställningar

¹ Skara och Göteborgs stift har slutit ett avtal även med ett antal andra aktörer inom "Föreningen för juridisk rådgivning i asyl och flyktingfrågor i Västsverige"

uppkommit för målgruppen. Även uppskjutna utredningar eller utredningar på distans medför risker för rättssäkerheten och fördröjningar i processer.

Resultat: Lag och rättstillämpning inom asylrättsområdet är rättssäker och konventionsenlig

Under 2020 har analyser av nationella och internationella avgöranden, nya riktlinjer och hur de påverkar asylprocessen delats internt och till samarbetspartners, inte minst genom serien ”Chefsjuristen kommenterar”. Asylrättscentrum skrev också landrapporten om Sverige för AIDA (the Asylum Information Database), vilka publicerar rapporter om asylsystemen i 23 europeiska länder. Asylrättscentrum fick avslag på sin ansökan hos Justitiekanslern om skadestånd för en felaktig åldersuppskrivning. Huvudmän och medlemmar kontaktar Asylrättscentrum frekvent för juridiskt stöd kring sitt påverkansarbete.

Asylrättscentrum har under 2020 drivit elva ärenden internationellt. Under hösten kom ett unikt avgörande i ett ärende vi drev i FN:s kommitté mot diskriminering av personer med funktionsnedsättning. Vi företrädde en kvinna som led av så svår depression att hennes tillstånd bedömdes som livshotande, ändå skulle hon utvisas ur Sverige. Det var första gången kommittén prövade ett utvisningsärende och den riktade kritik mot Sverige.

Asylrättscentrum har haft täta kontakter med representanter från den parlamentariska migrationskommittén. Vår bedömning är att juridiska analyser och information om praktiska konsekvenser som vi delar med representanterna uppfattas som relevanta. Asylrättscentrum har också inom civilsamhället tagit en samlade roll i arbetet och anordnade bland annat ett välbesökt digitalt remissmöte kring förslaget på ny migrationslag.

Under 2020 har Asylrättscentrum tillsammans med andra civilsamhällesorganisationer arbetat med frågor till Sverige inför rapportering till FN:s barnrättskommitté liksom Universal Periodic Review (UPR)-rapporteringen till FN:s råd för mänskliga rättigheter avseende Sveriges generella efterlevnad av de mänskliga rättigheterna.

Asylrättscentrum arbetar för rättssäkerhet och konventionsenlighet i asylprocessen. Att svensk lagstiftning och tillämpning idag och framöver måste överensstämma med internationella åtaganden har blivit allt viktigare att analysera och understryka. Därför har Asylrättscentrum genom rapporter, poddar och i möten delat sina analyser av hur förslag från Migrationskommittén kan tolkas ur det perspektivet.

Resultat: Organisationen är ett asylrättscentrum

Internt

I verksamhetsplanen för 2020 betonas organisationsutveckling för att säkerställa en effektiv organisation med tydliga roller och ansvarsområden. En annan viktig del av

organisationsutvecklingen är att säkerställa resurser för 2021 och framåt. Asylrättscentrum formaliserade under början av 2020 en ledningsgrupp bestående av generalsekreterare, chefsjurist och verksamhetssamordnare. En annan intern förändring som genomfördes under första halvåret 2020 är att chefsjuristen numera har ansvaret att leda och fördela juristernas arbete. Målsättningen med förändringen var dels att flytta mandatet för frågorna närmare den juridiska verksamheten, dels att frigöra tid hos generalsekreteraren för att fokusera på övriga organisationsfrågor. Arbetsmiljöfrågor och därtill relaterade avstämningar för alla medarbetare ligger även fortsatt hos generalsekreteraren. Generalsekreteraren leder och fördelar även arbetet för staben, bestående av ledningsgrupp, kommunikationsansvarig, samordnare och administratör. Medarbetarfrågor har under det första halvåret, inte minst pga. covid-19 och stöd till medarbetare i deras planering av sitt arbete, tagit mycket resurser i anspråk hos ledningsgruppen. Medarbetare inom kansliet såväl som ledningsgruppen har även identifierat det som önskvärt att ytterligare fokusera och särskilja juristernas tjänster.

Sedan korttidsarbetet avslutades vid månadsskiftet oktober/november 2020 har vi initierat arbete i team: avtalsteamet, processteamet och staben. Avtalsteamet har fokus på våra samarbetsavtal, att planera och utföra dem men även att följa upp och utveckla samarbetena. Utöver det har avtalsteamet i uppdrag att utveckla strukturer för att följa upp samarbetet med medlemmar och huvudmän. Juristerna i avtalsteamet ger juridisk rådgivning, håller utbildningar och tar fram underlag. Processteamet fokuserar på Asylrättscentrums generella digitala rådgivning, info-mail och barn-mail, men företräder även asylsökande juridiskt som ombud och offentliga biträden. Utöver det har processteamet ansvar för telefonrådgivning och handläggning av ärenden. Båda teamen arbetar med att systematisera lärandet från det juridiska arbetet för att utröna trender, tendenser, risker och relevanta verktyg eller arbetssätt. Staben utgörs av generalsekreterare, chefsjurist, samordnare, kommunikationsansvarig och administratör. Den har det huvudsakliga ansvaret för spridning av analys, resultat och den externa kommunikationen.

Externt

Asylrättscentrum har fokuserat på samverkan med befintliga och nya partners kring utvecklingen på området bland annat i projektform och inom ramen för olika dialogforum. Under 2020 har Asylrättscentrum också utvecklat former för samverkan med huvudmän och medlemmar och det var även fokus för Migrationsmötena i april och november. Målet är att säkerställa ett meningsfullt samarbete med befintliga huvudmän och medlemmar men även för rekrytering av nya huvudmän och medlemmar. Vid strategimötet i september 2020 diskuterades förutsättningarna för huvudmän och medlemmar att verka för asylsökande idag och framöver. En ny medlem, FARR, anslöt sig till Asylrättscentrum under början av 2020 och en ytterligare, IM, beslöt sig för att ansluta till Asylrättscentrum i januari 2021.

Under 2020 godkändes framtida projektfinansiering till Asylrättscentrum från bland annat UNHCR, Vinnova och Nederländska Postkodlotteriet. Asylrättscentrum uppskattar att UNHCR prioriterar samarbetet med Asylrättscentrum och att de bestämt sig att fortsätta ytterligare en tvåårsperiod.

Vi har under 2020 ökat vår profilering som ett asylrättscentrum, har tagit nya kontakter och initierat samarbeten. Som ett led i arbetet lanserades en ny hemsida under 2020. Försvårande omständigheter för att etablera oss ytterligare har varit begränsningar i möjligheter till nya satsningar hos olika aktörer och begränsningar av möjligheter att träffas i större sällskap. Asylrättscentrums planer på att satsa genom att öka aktiviteter och engagemang under 2020 har försvårats betydligt av situationen kring covid-19.

En målgrupp som Asylrättscentrum ökat sina kontakter med under 2020 är näringslivsaktörer. Vi har kontaktat ett antal företag om eventuella samarbeten för att stötta dem i frågor om medarbetares uppehållstillstånd. Frågorna förväntas öka i betydelse för näringslivet eftersom försörjning blir en allt viktigare faktor för att ha möjlighet att återförenas med sin familj eller få permanent uppehållstillstånd. Responserna har varit positiva på Asylrättscentrums kontakter och dialog har initierats med flera aktörer.

Vi har kommunicerat kring Coronas konsekvenser för vår målgrupp, bland annat genom att vi har publicerat och uppdaterat en grundtext, samt fyra texter som behandlar specifika frågor kopplat till covid-19. Totalt har dessa 5 texter lästs över 4600 gånger.

Under året har vi skickat ut 10 nyhetsbrev till 433 prenumeranter. Vi har också som en del av samarbetet med UNHCR skickat ut 4 nyhetsbrev med fokus på juridiska nyheter till fler än 300 prenumeranter, och sedan början av 2021 skickas det nyhetsbrevet ut varannan vecka. Hemsidan har haft ca 165 000 besök. Spridningen av våra texter sker via Facebook där antalet som följer oss ökade från 1096 till 1524 under året, på Twitter ökade vår följarskara från 1265 till 1499.

Asylrättscentrums strategi 2019–2021

Verksamhetsplanen 2020 är uppbyggd för att bidra till att uppnå målen i Asylrättscentrums strategi för 2019–2021 som har tre fokusområden.

Inkludering

Asylrättscentrum vill öka asylsökandes involvering i utformandet av verksamheten och har genomfört insatser för att skapa strukturer för det. Insatserna har främst varit inom ramen för "Europaprojektet". Genom erfarenheterna har vi kunnat dra slutsatser och insett vilken slags struktur som bäst lämpar sig för vår typ av verksamhet och målgrupp. Att ha referensgruppsträffar med personer som är i behov av hjälp är svårt då dessa personer ofta kommer till Asylrättscentrum med en förväntan om att få stöd. Några personer hoppade av

referensgruppen när de insåg att syftet med gruppen inte var att ge dem juridiskt stöd. I ett annat ärende resulterade kontakterna med referensgruppen i ett nytt förordnande för våra jurister.

Vi har genom arbetet med referensgruppen 2020 kommit fram till att strukturer för input från målgruppen är svåra att bygga på individkontakter. Istället bör de byggas strukturellt inom vår organisation och i samarbete med andra institutioner. Asylrättscentrum har idag en utarbetad metod att få in frågeställningar från personer som befinner sig i asylprocessen eller som på annat sätt är i behov av juridiskt stöd från organisationen. Dessa frågor kommer in via vår telefonrådgivning och digitala rådgivning. Via de frågor vi får in på dessa kontaktvägar ser vi vad som är relevant för vår målgrupp just nu. Asylrättscentrum utvecklar också samarbeten med andra organisationer som har befintliga referensgrupper.

Samarbete

Målsättningen var att under 2020 fullt ut implementera de nya stadgarna dvs bli ett nav för asylrättsfrågor, Asylrättscentrum, och säkerställa nya samarbeten med huvudmän och medlemmar. Det speciella läge som orsakats av covid-19 har försvårat möjligheterna att uppnå målen. En viktig anledning är att vi har blivit tvungna att dra ner på arbetstid. I en tid då vi ville öka takten på alla områden drog vi istället ned den beträffande det juridiska arbetet i och med det nödvändiga införandet av korttidsarbete. Staben har också under det första halvåret 2020 behövt fokusera på medarbetarfrågor, praktisk planering av korttidsarbetet och att täcka upp juristernas områden i stor utsträckning.

Trots svårigheterna har vi sett en hel del framsteg. Ett team bestående av chefjurist, kommunikationsansvarig och en jurist har fokuserat på Migrationskommitténs arbete. De har producerat analyser, en serie poddar om förslagen, hållit utbildningar och haft nära kontakt med representanter ur kommittén. Samtidigt har teamet varit ett bollplank och har bidragit med juridisk kvalitetssäkring i huvudmäns arbete på området. Hemsidan har också uppdaterats och nyhetsbrevet har anpassats till önskemål från huvudmän och medlemmar. Sammantaget bidrar insatserna till att etablera Asylrättscentrum som ett nav. Även i förhållande till samarbeten har en hel del hänt. Trots att många potentiella nya huvudmän och medlemmar som Asylrättscentrum för en dialog med har drabbats ekonomiskt av covid-19 fortsätter samtalen och två nya medlemmar har rekryterats, en som anslöt sig 2020 och en som ansluter sig i januari 2021. För tillfället har Asylrättscentrum en aktiv dialog med ytterligare 10–15 organisationer som är intresserade av medlemskap/ huvudmannaskap eller på annat sätt formalisera ett närmare samarbete.

Juridisk påverkan

Under 2020 har det som nämnts genomförts en hel del insatser för påverkan och informationsspridning kring juridiska aspekter och konsekvenser av förslag kring en ny

migrationspolitik. Som en del av det arbetet har Asylrättscentrum följt internationell utveckling av praxis.

Samtidigt har Asylrättscentrum drivit elva ärenden internationellt, i Europadomstolen, FN:s kommitté mot diskriminering av personer med funktionshinder, i FN:s människorättskommitté och i FN:s kommitté mot tortyr.

Ekonomisk sammanställning

År 2020 var ett utmanande år även ekonomiskt för Asylrättscentrum. Vi insåg tidigt att pandemin och dess följdverkningar skulle påverka våra intäkter bland annat genom inställda och uppskjutna utredningar och utbildningar. Asylrättscentrum ansökte och beviljades ett särskilt stöd av Socialstyrelsen för insatser för utsatta grupper under pandemin. Samtidigt genomförde vi insatser för att minska kostnaderna, främst genom att minska omfattningen för juristkonsulter och införa korttidsarbete för juristerna under perioden maj-oktober. Insatserna hade avsedd effekt och Asylrättscentrum lyckades undvika ett underskott under året. Resultatet för 2020 blev i stället positivt med ca 1,6 miljoner, främst då Asylrättscentrum fick möjlighet att få finansiering för sina insatser för unga med uppehållstillstånd pga. gymnasiestudier. Det innebär att Asylrättscentrums eget kapital vid ingången av 2021 uppgår till 6,6 miljoner kronor vilket är en bra utgångspunkt för den oroliga tid vi står inför.